Find Plenty of Free Study Resources at www.studypapers.co.za

basic education

Department:
Basic Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

NATIONAL SENIOR CERTIFICATE

GIREIDI YA 12

TSHIVENḒA LUAMBO LWA HAYANI (HL)

BAMMBIRI ḶA VHURARU (P3)

LARA 2022

MARAGA: 100

TSHIFHINGA: Awara 3

Bammbiri iḽi ḽi na masiaṱari a 6.

Downloaded from www.studypapers.co.za

Find Plenty of Free Study Resources at www.studypapers.co.za

NDAELA NA MAFHUNGOTHANGELI

1. Heḽi bammbiri ḽi na khethekanyo MBILI:

   KHETHEKANYO YA A: Maanea (50)
   KHETHEKANYO YA B: Zwibveledzwa zwa Vhudavhidzani: (2 x 25) (50)

2. Ni lavhelelwa u fhindula mbudziso NTHIHI u bva kha KHETHEKANYO YA A, na MBILI u bva kha KHETHEKANYO YA B.

3. Ṅwalani nga luambo lune na khou lingwa khalwo.

4. Thomani KHETHEKANYO IṄWE na IṄWE kha siaṱari ḼISWA.

5. Ni fanela u pulana (sa tsumbo ni tshi shumisa mapa wa muhumbulo/nyolo/ tshati ya nyelelo/maipfi a re khii), u sedzulusa na u vhalulula mushumo waṋu. Pulane i fanela u vhonala yo RANGELA phindulo yaṋu.

6. Vhupulani hoṱhe vhu fanela u sumbedzwa zwi khagala. Ni tsivhudzwa u tala mutalo wo buḓaho vhukati ha vhupulani hoṱhe.

7. Ni tsivhudzwa nga ndila yo khwaṱhisedzwaho vhukuma u shumisa tshifhinga tshaṋu nga ndila i tevhelaho:

   KHETHEKANYO YA A: u ya kha minetse ya 100
   KHETHEKANYO YA B: u ya kha minetse ya 80 (2 x 40)

8. Nomborani phindulo dzaṋu zwi tshi anana na kunomborelwe kwa mbudziso kwo shumiswaho kha iḽi bammbiri ḽa mbudziso.

9. Ṭhoho i SONGO dzhielwa nṱha musi ni tshi vhala tshivhalo tsha maipfi.

10. Ṅwalani nga vhudele, nahone zwi no vhalea.

Downloaded from www.studypapers.co.za

Find Plenty of Free Study Resources at www.studypapers.co.za

KHETHEKANYO YA A: MAANEA

MBUDZISO YA 1

Fhindulani mbudziso NTHIHI fhedzi kha dza malo dzi tevhelaho. Vhulapfu ha phindulo yaṋu vhu vhe maipfi a u bva kha a 400 u swika kha a 450. Ṅwalani NOMBORO ṋa ṬHOHO ya maanea e na nanga.

1.1 Ḍuvha iḽo ndo ṱasulula na zwa mbiluni nge nda mu fulufhela. [50]

1.2 Nangoho izwi ndi hone u maaṋdafhadzwa ha vhaswa. [50]

1.3 Hezwi, zwi nkhumbudza ngeletshedzo dza vhuṱali dza makhulu wanga. [50]

1.4 Tshelede ndi shothodzo na tshikhukhuliso vhutshiloni ha vhagudi. [50]

1.5 Ndi khwiṋe vhaswa vho ḓihwalaho vha tshi guda vhe hayani u fhirisa u guda vhe ẓwikoloni.

Ni nga ima na kana na hanedzana na ḽikumedzwa iḽi. [50]

1.6 Mvelele i fhaṱa mvumbo kwayo kha nyaluwo ya vhana. [50]

Zwifanyiso zwi tevhelaho zwi nga ṱokonya kana zwa vusa zwipfi zwaṋu, kana zwa dzikusa kuvhonele kwaṋu kwa zwithu. Ḍinangeleni tshifanyiso TSHITHIHI ni kone u ṅwala maanea. Ṅwalani nomboro ya mbudziso ye na nanga (1.7 kana 1.8).

PFESESANI: Hu tea u vha na vhuṱumani vhu re khagala vhukati ha maanea aṋu na tshifanyiso tshe na nanga.

1.7

[Tshi bva kha http://www.google.images] [50]

Downloaded from www.studypapers.co.za

Find Plenty of Free Study Resources at www.studypapers.co.za

1.8

[Tshi bva kha http://www.google.images] [50]

ṬHANGANYELO YA KHETHEKANYO YA A: 50

Downloaded from www.studypapers.co.za

Find Plenty of Free Study Resources at www.studypapers.co.za

KHETHEKANYO YA B: ZWIBVELEDZWA ZWA VHUDAVHIDZANI

MBUDZISO YA 2

- Fhindulani mbudziso MBILI kha dza rathi dzi tevhelaho.
- Vhulapfu ha mutumbu wa phindulo iṅwe na iṅwe vhu vhe maipfi a u bva kha a 180 u ya kha a 200.
- Dzhielani nzhele zwi tevhelaho:
  - Vha tanganedzaho mafhungo, redzhistara, thouni na tshitaila.
  - Munanguludzo wa maipfi na tshivhumbeo tsha luambo.
  - Tshivhumbeo.
- Ṅwalani NOMBORO na THOHO ya tshibveledzwa tshe na nanga.

2.1 VHURIFHI HA TSHIOFISI (FOMALA)

Tshikoloni tsha hanu ho vha na mveledziso ya u dzhenisiwa ha waifai nga vha Muhasho wa Pfunzo. Thandela iyi i khou thusa vhagudi na vhagudisi kha u vha leludzela musi vha tshi khou shumisa zwileludzi zwa vhudavhidzani kha zwa ngudo na vhugudisi.

Ṅwalelani vhurifhi mulanguli wa Muhasho wa Pfunzo ni tshi khou vha livhuwa kha zwe vha ni itela zwone afho tshikoloni tsha hanu. [25]

2.2 ATHIKILI YA GURANNDA

Nga murahu ha u tambudzwa nga gomelelo lwa miṅwaha mivhili afho vhuponi vhune na dzula khaho, ho do na mvula khulu dza mibvumbi dze dza tshinyandza themamveledziso hu tshi katelwa na dzinndu dza vhudzulo ha vhathu. Tshinyalelo iyo yo swika na kha vha gurannda ya Dembe vhe vha ni humbela uri ni vha ṅwalele athikili ine vha do i andadza kha bammbiri yavho.

Ṅwalani athikili ya gurannda iyo. [25]

2.3 NGANEAVHUTSHILO YA MUFU

Muvhunduni wa hanu no siiwa nga muswa we a vha a tshi tou vha tshiko tsha ndivho kha lushaka. Inwi sa muswa wa henefho no vha ni sa fhidzi u mu dalela, lune no vha no no tou vha murado wa muta wa hawe. Vha muta vho ta inwi uri ni ṅwale nganeavhutshilo ine na do i vhala nga duvha la mushumo wa tshihumbudzo na mbulungo yawe.
Ṅwalani nganeavhutshilo yeneyo. [25]

Downloaded from www.studypapers.co.za

Find Plenty of Free Study Resources at www.studypapers.co.za

2.4 IMEILI

Vha lushaka lwa haṋu vho thoma tshikwama tsha u thusana nga masheleni. Inwi sa muṅwaleli ni vhona zwo tea u eletshedza mashaka oṱhe a sa athu u vha miraḓo, uri vha dzhenelele kha tshikwama tshenetsho.

Ṅwalelani muzwala waṋu imeili ni tshi khou mu ṱalutshedza nga ha tshikwama itsho, khathihi na u mu tsivhudza uri a vhe muṅwe wa miraḓo ya tshikwama tshenetsho. [25]

2.5 MUFHINDULANO

No ri no bva lwendo lwa tshikolo lwa u ya Kapa Vhubvaḓuvha, ni tshi vhuya na wana mme aṋu vho fha ṅwana wa mmane waṋu lufhera lwaṋu lwa u eḓela. No ri ni tshi dzhena lufherani na wana hu na zwiṅwe zwi songo dzudzanaho zwavhudi kha thundu yaṋu.
No mbo ḓi humbula uri ndi khwiṋe ni tou ambedzana nae nga fhungo iḽo.

Ṅwalani mufhindulano we wa vha hone vhukati haṋu nae. [25]

2.6 RIVIYU

Afho tshikoloni tsha haṋu hu na holo ye ya vha yo no vha ya kale vhukuma. Zwino yo fhaṱululwa nga huswa nga vha ha Masipala wapo, ya vho nakesa u fhira zwiḽa kale. Inwi no vha muṅwe wa matshudeni o humbelwaho nga vha Masipala wapo uri ni ṅwale riviyu nga ha holo iyo, ni ḓo konaha u i rumela khavho.

Ṅwalani riviyu yeneyo. [25]

ṬHANGANYELO YA KHETHEKANYO YA B: 50
MARAGAGUṬE: 100

Downloaded from www.studypapers.co.za